

TRONDHEIM KOMMUNE
Tråanten tjjelte

Forebygging og håndtering av vold og trussel om vold

Fylkeshovedverneombud i Trøndelag Bjørn Aspaas
Hovedverneombud i Trondheim kommune Irene Hjertner

Trondheim, 13. november 2024

Hvor mye skal en arbeidstaker tåle av slag,
trakassering i løpet av en arbeidsdag?

Arbeidstilsynets definisjon av vold og trusler på arbeidsplassen

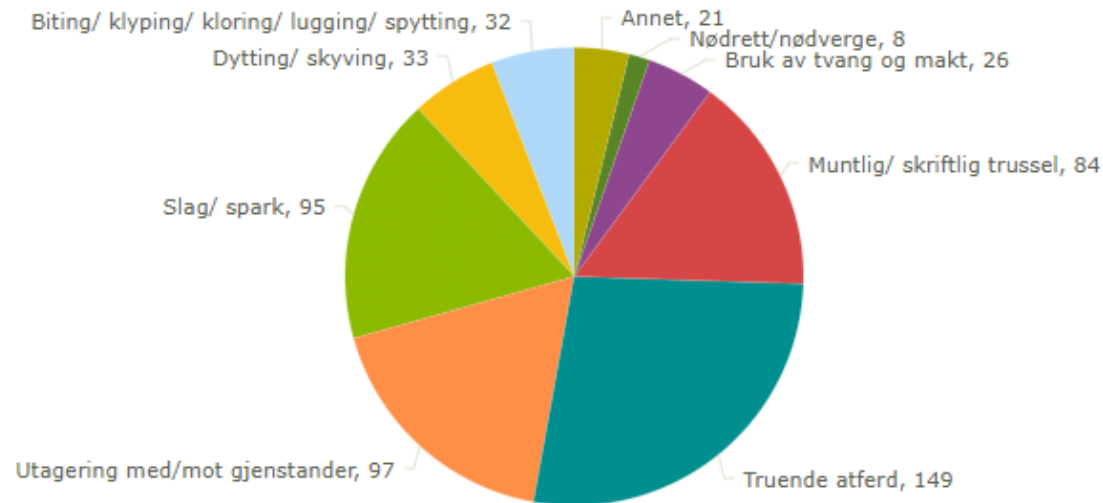
- **Vold og trusler** er hendelser hvor arbeidstakere blir fysisk eller verbalt angrepet i situasjoner som har forbindelse med deres arbeid, og som innebærer en åpenlys eller antydnet trussel mot deres sikkerhet, helse eller velvære
- **Trussel** er et verbalt angrep eller handling som tar sikte på å skade eller skremme en person
- **Vold** er enhver handling som har til hensikt å føre til fysisk eller psykisk skade på en person

STAMI (Statens arbeidsmiljøinstitutt) melder om en stor økning om vold og trusler mot skoleansatte på landsbasis

- Vold
  - 22 % av grunnskolelærere
  - 4% lærere i videregående
- Hets og trusler
  - 24% av grunnskolelærer
  - 15% av lærere videregående

Trøndelag fylkeskommune

Vold, trusler, utagering 0109-2023 til 31082024

Tall fra grunnskole Trondheim kommune

Utsatt for truende atferd i løpet av de siste to år? 63,8%

Ja av og til: 36.7%

Ja månedlig: 12.0%

Ja ukentlig: 12,0%

Ja daglig: 3.1%

Utsatt for fysisk vold de siste to år? 51.4%

Ja av og til: 33.2%

Ja månedlig: 8.4%

Ja ukentlig: 7,8%

Ja daglig: 2.0%

Bekymring, frykt, redsel e.l. for å bli utsatt for trusler og/eller fysisk vold: 46,5

Ja av og til: 33,3%

Ja månedlig: 5.1%

Ja ukentlig: 5,9%

Ja daglig: 2,3%

Hva øker risikoen for vold og trusler?

- Kontakt med elever og foresatte
- Manglende medvirkning fra arbeidstakere
- Tidspress og arbeidspress
- Alenearbeid
- Underbemanning
- Organisasjonskultur
- Dårlig planlagt utforming av arbeidslokaler og tekniske løsninger
- Arbeidserfaring (egen trygghet og selvtillit)

Praksishistorier

En ungdomsskolelærer forteller at hun har blitt utsatt for vold og trusler i gymsalen. I utgangspunktet skulle de være to ansatte, men hun måtte ta undervisningen alene grunnet sykefravær. Gruppen elever er kjent for å være litt utfordrende. Hun ble slått ned og får en hjernerystelse og blir sykemeldt. Hun informerer om at det ble gjort en risikovurdering som viste at det var en risiko ved å kun være en lærer på gruppen. Undervisningen ble likevel gjennomført med en ansatt.

Elev skallet flere ganger mot ansiktet. Klort på hendene, begynte å blø, sparket på leggen, slag midt i ansiktet.

Den ansatte beskriver hendelsen som lav alvorlighetsgrad i avvikssystemet. Avviket lukkes etter avtale med den ansatte. Ingen tiltak for å hindre at dette skjer igjen

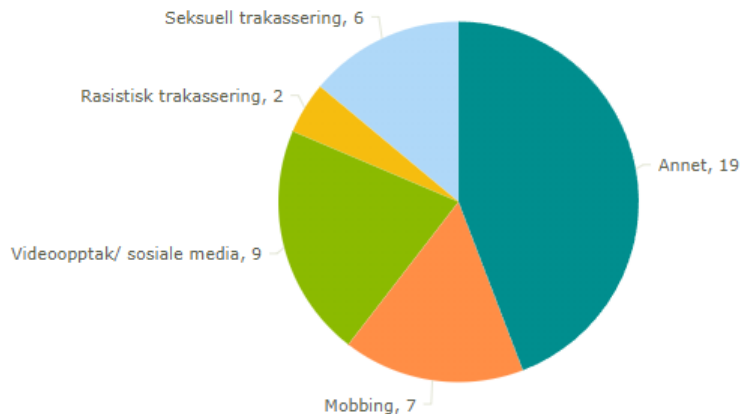
En elev på 4. trinn som mange lærere er redde for. Flere voksne må være sammen om å holde og roe eleven når hen utagerer. Eleven slo sist uke en lærer i ansiktet med knyttet neve. Læreren anså hendelsen som så alvorlig at hun ønsker å politianmelde. Rektor vil ikke anmelde, mener hun må anmelde selv.

Trakassering

- Elev filmer under skjørtet på en kvinnelig lærer i en undervisningstime. Filmen ble delt på sosiale medier
- Rasistisk ytring på Kahoot mot lærer. Klasserommet er ikke lenger et trygt sted.
- Mor var misfornøyd og la ut negativ omtale om læreren i sosiale medier. Det ble lagt ut flere videoer og bilder med tekst under en gruppe kalt «xxxxmamma" under "Snapchat". Ut fra beskrivelsene er det være lett å forstå hvem det gjelder.

Mobbing og trakassering 0109-2023 til 31082024

Hvordan forebygge?

Aller først:

Anerkjenne vold og trusler som et arbeidsmiljøproblem og ikke et individuelt problem

Forebyggende

- Skoleeier må gjøre anerkjenne vold og trusler som et arbeidsmiljøproblem
- Kommunen/fylkeskommunen må sørge for at skolene har verktøyene og ressursene som trengs for å jobbe systematisk med å kartlegge og risikovurdere utfordringer med vold og trusler på den enkelte skole
- Loven krever at de skoleansatte får nødvendig opplæring og øvelse i forebygging og håndtering av vold og trusler på arbeidsplassen
- Gode rutiner knyttet til avvik og avvikshåndtering
- Mange skoleledere/rektorer opplever at de står alene med krevende vurderinger og avgjørelser knyttet til vold eller trusler - må få støtte av sine ledere
- Sørg for at de ansatte kjenner til at opplæringsloven og arbeidsmiljøloven er likestilte

Hva sier Arbeidsmiljøloven?

§ 1-1. a Lovens formål

å sikre et arbeidsmiljø som gir grunnlag for en **helsefremmende og meningsfylt arbeidssituasjon** som gir full trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger

§ 2-3 2 (c) Arbeidstaker skal **avbryte arbeidet** dersom arbeidstaker mener at det ikke kan fortsette uten å medføre fare for liv eller helse

§ 3-1 (1)

For å sikre at hensynet til arbeidstakers helse, miljø og sikkerhet blir ivaretatt, skal **arbeidsgiver** sørge for at det utføres **systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid** på alle plan i virksomheten

§ 4 -1. arbeidsmiljøet skal være **fullt forsvarlig**

§ 4-3 arbeidstaker skal, så langt det er mulig, **beskyttes mot vold, trusler og uheldige belastninger** som følge av kontakt med andre

Kapittel 23A Arbeid som kan medføre fare for å bli utsatt for vold og trussel om vold

§ 23A-1. Risikovurdering av fare for å bli utsatt for vold og trussel om vold

§ 23A-2. Opplæring ved arbeid som kan medføre risiko for å bli utsatt for vold og trussel om vold

§ 23A-3. Informasjon ved arbeid som kan medføre risiko for å bli utsatt for vold og trussel om vold

§ 23A-4. Tiltak mot volds- eller trusselsituasjoner

§ 23A-5. Arbeidsgivers oppfølging av arbeidstaker utsatt for vold og trussel om vold

Særskilt vern for lærere

Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som ved trusler søker å påvirke yrkesutøvelsen til en person fra en særlig utsatt yrkesgruppe (§ 265 i straffeloven)

Som særskilt utsatt yrkesgruppe forstås blant annet personer som har ansvar for opplæring i grunnskole eller videregående skole.

Den som hindrer yrkesutøvelsen til en person som nevnt i annet ledd, straffes med bot eller fengsel inntil 6 måneder. Med bot straffes den som ved skjellsord eller annen grovt krenkende ordbruk eller atferd forulemper en person som nevnt i annet ledd under dennes yrkesutøvelse

Tillitsvalgtes rolle

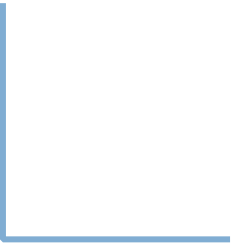
- Ivareta interessene til medlemmene sine
- Partssamarbeid: Sammen med verneombud viktige samarbeidspartnere med arbeidsgiver i det systematiske arbeidet med å forebygge vold og trusler
- Samarbeide med verneombudet for å sikre ansatte og ledere har den kompetansen de skal ha for å forebygge og håndtere vold og trusler
- AMU
- Avvik

Verneombudet har rett til å stanse farlig arbeid

Dersom verneombudet mener at det er umiddelbar fare for arbeidstakernes liv eller helse, og faren ikke straks kan avverges på noen annen måte, kan verneombudet stanse arbeidet

Dersom en blir utsatt for eller blir vitne til vold og trusler:

- følge enhetens rutiner
- melde fra til leder og verneombud
- dokumentere hendelsen i avvikssystemet
- vurdere politianmeldelse og varsling til arbeidstilsynet

Funn etter tilsyn fra Arbeidstilsynet

- Manglende eller utdaterte kartlegginger og risikovurderinger av de temaene tilsynet belyste
- Det gjennomføres få risikovurderinger knyttet til arbeidsmiljøet og risiko for arbeidshelse
- Tiltak som planlegges henger ikke sammen med kartleggingen og risikovurderingene
- Informasjon og opplæring knyttet til risikoforholdene/opplæring i systematisk arbeidsmiljøarbeid